

Land

REDAKTÖR: KRISTINA BÄCKSTRÖM
kristina.backstrom@idnningen.land.se
TEL: 08-588 367 09

TRÄDGÅRD & BLOMMOR

Veckans fråga! Gräva eller inte gräva?

■ **Hur ska jag göra?** Ska trädgårdslandet grävas nu på hösten eller kan man strunta i det? Jag vill göra det så enkelt som möjligt till våren. /K

SVAR: Om marken är lucker och du täckodlar behöver du inte höst-

gräva, se bara till att ge ogräsen en omgång innan snön kommer. Det kan däremot vara en bra idé att höstgräva styv lejjord. Kokorna fryser sönder under vintern så att det blir lättare att hantera jorden nästa vår.

FOTO: FLORADANIA

Packat på kalas

■ **Strunta i vinaren.** Packa en snygg korg med snyggingar till värdin nästa gång du går på kalas.

Här är väskan full av prydnadspeppar, krysanternum och prydnadsgräs.

Unikt renoveringsprojekt i Ammarnäs

Blomster-Lottas fjäll

TRÄDPLANTOR. Blomster-Lotta bland träd som då ännu var små. I dag är träden gigantiska.

ODLINGSGENI. Lotta, med skurhink och bergenia i bakgrunden, skapade denna unika fjällträdgård.

FJÄLLROS.

Ammarnäsrosen med sin fina klockform hittades i Blomster-Lottas trädgård.

LOTTAS BARNBARN. Anders och Åsa vattnar i farmors och pappas trädgård för över 40 år sedan.

NYINVIKNING. Återinvigningen var välbesökt och himmelens makter medverkade då solen bröt fram när barnbarnen Anders och Åsa sjöng.

FJÄLLTRÄDGÅRD. I tönnrosaträdgården blomnade fortfarande syrener, stormhatt och hundkäx mot den vackra fjällkullissen.

Glassig tulpan
■ Strut eller väffla? Den här nya tulpansorten heter 'Ice Cream' och ser ut som en rejäl klick vaniljglass serverad i rosa bytta. Den här typen av tulpaner kallas ibland för pion-tulpaner eftersom en helt utslagen tulpan ser ut just som en pion.

Kika på en arkitekt

■ Vi vet hur de ritat sina hus men hur ser det ut deras trädgårdar? Svar får du i boken *Arkitektens trädgård* skriven av Kenneth Kauppi. I boken besöks 10 arkitekter och den visar hur det ser ut i trädgårdarna vid husen. Boken blev utnämnd till Årets trädgårdsbok 2014 av Gartnersällskapet. Arkitektens trädgård ges ut av bokförlaget Arena. Cirkpris 300 kronor.

”En gård utan träd är som ett skalligt huvud utan peruk”

Carl von Linné

Trädgård får nytt liv

”Tänk ändå va' allting har lätt för å väx' här”. Så sa Blomster-Lotta om sin trädgård i fjällbyn Ammaräs där hon planterade tusentalet växter. Nu vandrar åter besökare den långa uppforsbacken till hennes trädgård.

AV MARIANA MATSSON | FOTO REGINALD SCHOLZ
 ÄLDRE FOTON TILLHÖR ANDERS BERGLUND

Charlotta Berglund måste ha haft blommor i blodet. När hon som nygift kom till Ammaräs 1919 började hon genast odla blommor. Ohejlat många blommor. Så pass att maken Oskar tyckte att hon nog kunde ha odlat lite mer matnyttiga rovor i stället. Men säkert var det blommorna som gav henne kraft och livsmod när Oskar plösligt dog och lämnade henne ensam på fjällgården med fyra små barn att försörja.

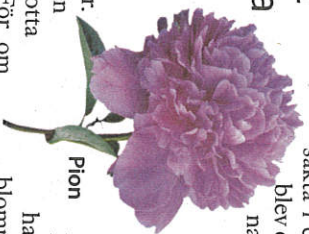
Sonen Alfred smittades av trädgårdssintresset. Han hade minnsann sett terrasser uppbbyggda av skiffersten i byn, och därefter byggdes sådana också därhemma. Han var omåttligt språkbegåvad och tack vare hans omfattande brevkorrespondens och senare resor till fjärran länder anlände en strid ström av frön och planter till platsen som kallades för Blomsterhem. Lotta var social och utåtriktad och visade stolt upp sina odlingar. Folk vallfärdade långväga ifrån för att se den märkvärdiga trädgården på fjället.

dricka kaffe och äta väfflor. Men när självaaste biskopen kom på besök drog sig inte Lotta för att läxa upp honom. För om biskopen bara hade varit lite bättre på latin, så hade hon ju kunnat förklara så mycket bättre! Växtmannen hörde tydligen inte till biskopslatinet.

Trädgården föll i glömska

På gamla foton ses silverarv och himelsblå prins Gustafs öga välla ut över skiffermuren. Här blomnade pioner, Jakobs steg, sibirisk vallmo, kungslys, numneört och bukettanemoner. Längs husväggen växte mäktiga fikrbarberplanter. Men det fanns också en ekbuske, ett äppelträd och lönnar. Man förstår att besökare häpnade över växtkraften och mångfalden.

Det skrevs många artiklar om språkgeniet, sonen Alfred och trädgårdsodlingen. Prästen Göte Haglund berättar i sin bok *Folk i fjällby* att det fanns ett tusental växter i trädgården. Men efter Alfreds giftermål och flytt

Pion

till Skåne, Lottas död 1974 och branden som både tog huset och den andre sonen Gustafs liv, förföjnk trädgården sakta i en djup tömrössömn. Senare blev det en hästthage. Och snart tog naturen och vildmarken tillbaka herraväldet.

Långt, långt senare dök några växtdetektiver upp för att undersöka trädgårdens resterna. De vadade fram bland hundkäx och stormhattar. Syreter blomnade mot den snöiga fjällkulissen och en doft av rosor svepte plösligt förbi. Då yttade Alfreds son Anders Berglund sin vision om att folk åter skulle kunna få komma till trädgården för att uppleva dess skönhet och magiska atmosfär. Länsstyrelsen i Västerbotten beviljade medel till en restaurering – och så väcktes trädgården ur sin dväla.

Växter återplanteras

Återskapandet fick förstås ta hänsyn till de nya förutsättningar som råder i dag. Ingen bor längre permanent på gården och träden som Alfred planterade har vuxit sig gigantiska och kastar långa skuggor över tidigare solbelysta odlingstyor. Men flera bybor hade bevarat växter från Blomster-Lotta, och dessa kunde nu

”Man förstår att de många besökarna häpnade över växtkraften”

hämtas tillbaka. I Alfreds och Lottas nyfika anda planterades också några nya växter in i rabatten. Den sagolikt turkosblå bergsvallmon visar att Ammaräs nog påminner rätt mycket om dess hemtrakter i Himalaya. I ladugården inrättades en utställning med bilder och berättelser om trädgården och de människor som skapade den. Stigen förbi ståtliga läkar och ädelgranar röjdes fram, och den viktiga stimböeln för alla sköna väffelstunder ställdes åter på hedersplats med utsikt över fjäll och blommor. Utvalda delar har lämnats kvar i förvildat skick. Så blir gränsen mellan trädgård och natur ännu tydligare, och det blir påtagligt hur beroende trädgården är av en vårdande hand.

Kärt återseende

I början av augusti kunde trädgården återinvigas. Hundratals besökare kom vandrande uppför den långa backen. För många var det ett kärt återseende, flera hade besökt trädgården som barn. Nu tar nästa generation odlare vid för att vattna och påta i trädgården vid fjället, sjunga sångerna om Blomsterhem och lägga ut bilder på Facebook. För i dag finns Blomster-Lotta förstås även på nätet. Självklart hade hon utnyttjat den nya tidens möjligheter att stolt visa upp sin fjällträdgård. ■

NYPLANTERING.

Barnbarnsbarnet Tobias Bryhagen planterar en biskopsmösestomhatt med hjälp av Mariana Mattsson, som har designat den återskapade rabatten.

■ Lyssna till sången

Archangelica om biskopsbesöket hos Lotta, komponerad och framförd av barnbarnen Åsa Hagberg och Anders Berglund:
<http://www.asahagberg.se/blomsterhem/archangelica/archangelica-sangen/>

FRODIGA SLINGRARE. I den återskapade rabatten väller silverarv och prins Gustafs öga ner över muren, precis som på Lottas tid.

